

המד"ר אדרבה מזה ראייה לעיון הנ"ל, כי הדבור שיש באדם זהו שנמצא בו מלמעלן ר"ל שבזה הוא דומה למלאכי השרת, ועז"נ בצלם אלקים עשה את האדם, א"כ הרי נמצא הדבור בלא החיות ר"ל בלי החיות גופני אלא בשכליים הנבדלים, ומה שהקשו מעצם ומקרה כבר תירץ הרש"ט שם כי המקרה אינו קצה כי לא ימצא מבלי נושא, ואינו נמצאים בעצמותם ולכן לא יתחייב כשימצא העצם בלי המקרה שימצא המקרה בלי העצם.

עדות*

עדות ה' נאמנה, ופי' המגיד משרים וז"ל לפי שאין עדות אמיתית אלא ע"י ראייה ולא ע"י שמיעה, ואמונת התורה אינה אלא ע"י קבלה, אמר דע שאעפ"כ נאמנת, ותדע שהרי היא מחכימת פתי כו' עכ"ל, ולהבין הטעם לזה בגודל אמונת קבלת התורה, הנה גלע"ד לפרש חלקי ה' אמרה נפשי, כי כ"א מישראל יש לו חלק בתורת הוי' כפי שרש נשמתו כידוע, ועם היות כי למעמיקים בתורת ה' ברזין דאורייתא א"צ לשית טעם לזה כי האמת עד לעצמו וטועמיה חיים זכו, חיים נצחיים, אעפ"כ תורת ה' תמימה, וגם בנגלה ודאי הדבר נכון וקיים וישר ונאמן מאד בקבלת התורה והוא זה, דע כי העדות האמיתי שכתב הרב"י שאינו אלא ע"י ראייה
 והוא לקצת פוסקים ובדיני נפשות דוקא אבל בדיני ממונות מתקיים העדות בידיעה בלא ראייה כדאיתא בשבועות דל"ד ולקצת פוסקים גם בדיני נפשות כו', אך ורק כל שהידיעה ברורה בלי שום ספק בעולם וכמבואר שם בחיה"ר ותוס'. והנה עיקר ההפרש בין ידיעה בלא ראייה לראייה הוא שהידיעה היא ידיעת המציאות ולא השגת המהות כמו עד"מ האדם רואה עצמו חי ומזה ידוע שיש בו נפש החיוני' המחיי' אותו ומ"מ אינו מכיר מהות הנפש איך ומה הוא, וזהו הנק' ידיעת המציאות. אמנם השגת המהות הוא כשמשיג מהות הנפש מה הוא וכמו בג"ע שאז משיג נשמתו, וכן הצדיקים הגדולים זוכים לזה בעוה"ז שמתגלה לו שרש נשמתו כמ"ש בספר שע"ק להרח"ו ז"ל. ועד"ז יובן בהפרש בין עדות שע"י ראייה שהעדים ראו מהות המעשה שמעידים עליו, או כשמעידין ע"י ידיעה שאע"פ שהדבר מוכרח שודאי הו' המעשה שמעידים עליו כגון ע"ד המבואר בגמ' שם ובטור חו"מ סי' צ' גבי נחבל מ"מ לא ראו מהות המעשה. וזהו הנק' ידיעת המציאות ולא השגת המהות ובודאי שהעדות שע"י השגת המהות חזקה ונאמנת יותר מן העדות שע"י ידיעת המציאות אע"פ שהיא נאמנת ג"כ מאחר דמיירי באופן הידיעה היא ברורה מ"מ ראיית המהות עדיפא טובא מינה כמובן ומורגש לכל חכם לב, ובהא א"ש טעם להפוסקים האומרים דבד"נ אין העדות מתקיימת אלא בראייה וידיעה ולא בידיעה בלא ראייה להיות כי ד"נ הוא דבר גדול עד מאד בהריגת גוף אדם מישראל שבו מלובש נה"א חלק אלוה ממעל אין ראוי להפריד ביניהם, אלא ע"י עדות היותר נאמנת והוא העדות שע"י ראייה שהוא השגת המהות ממש, עין בעין יראו.

ב ועתה י"ל בענין עדות קבלת התורה שבודאי צ"ל ג"כ נאמנה בראייה וידיעה ולא בידיעה לבד, שהרי קבלה זו הו"ע גדול מאד יותר מענין דיני נפשות לאין ערוך ביניהם, וכידוע שאין ערוך לנה"א לגבי יו"ט הכל ב"ה כטפה מאוקיינוס וכערך בע"ג לגבי בלתי בע"ג, א"כ לפ"ע ענין שמאמינים עליו נ' צ"ל העדות נאמנה יותר. ועוד שהרי בכלל עדות קבלת התורה הוא דין ארבע מיתות התורה שנמסרו לב"ד. וכן דין מצות קדה"ש שמחוייב כ"א מישראל למסור נפשו אם רוצים להעבירו על דת בא' מן ג' המצות שהן ג"ע ע"ז ושפ"ד כדאיתא ביו"ד סי' עדות: המאמר עדות הבלול מנגלה קבלה וחסידות כתבו (הצ"צ) בשנת תקס"ב, אלא שסיומו ניתוסף הרבה שנים אח"כ (מרשימות כ"ק מו"ח אדמו"ר) - גוף כתי"ק נמצא באוסף הכתי"ק.

ע"י ראייה
 דבר (כ"א)
 ה' נאמנה
 ע"י ראייה
 ע"י ראייה

ע"י ראייה
 ע"י ראייה
 ע"י ראייה

כנ"ז. א"כ כיון שבזה תלוי כמה וכמה דיני נפשות פשיטא ופשיטא שקבלת עדות התורה צ"ל ג"כ באופן היותר מעולה ואע"פ שאפשר לדחות טעם זה לדברי האומרים שאין עדות דיני גיטין וקדושין צריכי' דרישה וחקירה כמו ד"נ אע"פ שאח"כ יבוא לד"נ ממש. מ"מ כיון שעכשיו אין כאן דיני נפשות אין זה כדיני נפשות ממש כמ"ש הב"י בבד"ה בחו"מ סי' ל' וכ"כ שארי פוסקים. ולפ"ז י"ל דה"נ קבלת התורה ל"ד לד"נ אע"פ שבזה תלוי ד"נ, מ"מ לא דמי דהתם שאני שהענין מצד עצמו אינו גדול כד"נ ואי משום שיוכל להביא לד"נ אין להחמיר בו כ"כ דהיינו רק גורם לדבר דד"נ ואינו כהדבר עצמו, דכל גרמא אין בו חומר כמו עצמות הדבר. משא"כ קבלת התורה הוא אבוהון דכל המצות והחוקים והמשפטים וענין גדול יותר ויותר ממהות מצוה א' דדיני נפשות א"כ האמנתו בודאי צריך עדות יותר ממה שצריכים בדיני מצוה א' ממנו שהוא ענף א' לבד מדיני כללות התורה כולה. אך באמת ודאי עדות ה' נאמנה כי היא בידיעה ובראיה ממש.

ג (הענין) כמ"ש הרמב"ם פ"ח מה' יסוה"ת ה"א, וז"ל, משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה כו' ובמה האמינו בו במעמד ה"ס שענינו ראו ולא זר ואזניו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים והוא נגש אל הערפל והקול אליו ואנו שומעים משה משה לך אמור להם כך וכך וכה"א פכ"ב דבר ה' (עמכם) כו' נמצאו כו' כל ישראל (עדים לו) כשני עדים שראו דבר אחד ביחד כו' ע"ש באריכות. וכיון שכן עדותן היא ע"פ ראייה וגם הראיה זו היא השגת מהות הדבר שהשיגו ממש מהות אלקות שכולם הגיעו לנבואה מאחר שנגלה עליהם ה' פכ"פ אין לך נבואה גדולה מזו ואינה ידיעת המציאות לבד, כי זהו* ההפרש בין חכם לנביא שהחכם יודע מציאות הענינים האלקית ולא המהות ממש ולכן יכול להשיג בחכמה תעלומות חכמה בעולמות עליונים מאד, משא"כ הנביא דשורש הנבואה הוא מנו"ה לבד, והיינו לפי שהוא השגת המהות וא"א להשיג יותר מספי' נו"ה שהן כלי ההשפעה, ומ"מ בהן מלוכש חכמתו ובינתו ודעתו של א"ס ב"ה, והנביא משיג מהות ממש שהן אלקות מבחי' אצילות שעד שם שורש הנבואה כמ"ש הרח"ו בשער היחודים ע"ש. וכיון שכולם זכו אז לנבואה שהוא השגת מהות האלקות, א"כ עדותן הוא כעדים שראו דבר אחד בעיניהם ממש וידעו היטיב שכן הוא כפי מה שאומרים.

ד אלא שעדיין יש לחקור דמ"מ הא"ך הגיע קבלת התורה (עלינו) דלכאורה הוא עד מפי עד. אך הענין דאין זה כלל עד מפי עד, אלא עדות מפי ב"ד שראו כל קהל ישראל שראו זו בעיניהם, הם בעצמם נעשים דיינים לקבל עדותן דקיי"ל ג' שראו עדותן ביום, נעשים דיינים לדון ע"פ ראייתם, כדאיתא ר"פ ראוהו ב"ד ובמס' ב"ק דע"ב, אלא דמ"מ זה תלוי במחלוקת ר"ט ורע"ק, אם בד"נ נמי דינא הכי או בד"מ לבד כדאיתא בגמ' שם, ודעת הרמב"ם דהלכה כר"ט דנעשים דיינים כמ"ש בכ"מ ספ"ה מה' עדות מיהו דעת התוס' דהלכה כר"ע. ואפי' לשיטתם נמי נ"ח דהא עכ"פ העידו לבני בניהם שלא היו במעמד הר סיני ולא ראו א"כ הם עצמם שלא ראו הם הדיינים ואבותיהם שראו הן מעידין בפניהם והיינו באמרם בכל יום שמע ישראל כו' הוי' אחד וכל הענין וכן בקיומם כל המצות שכולם הם עדות למעמד הר סיני. וא"ת הרי האבות קרובים לבניהם ופסולי עדות ניהו, הא לא קשיא שאע"פ שאב א' קרוב לבנו הנה כל ששים רבוא הנשארים כשרים לו וכן לחבירו, ונמצא כל ב"ד וב"ד מישראל שמעו עדותן על קבלת התורה מעדות כשרים וכה"ג נעתק הענין מדור לדור ואין לך עדות גדול מזה, וכמבואר ג"כ בהקדמת הרב המחבר ספר החינוך יעוי"ש תחלת ההקדמה. ונמצא ששפיר אמר הכתוב עדות ה' נאמנה, שהרי העדים

277/278
277/278
277/278

277/278 ←

פ"ג: 9' כי זהו - ראה אנה"ק סי"ט.

ראו הדבר ממש, לא בידיעה לבד, וששים רבוא עדים היו לבד מנשים וטף וזקנים, וכולם העידו לפני ב"ד הגדול יותר מששים רבוא, וכן נעתק הענין מדור לדור עד שהגיע עדינו.

ה והשתא א"ש טובא מאי דמשמע בקרא, דמעמד הר סיני לבד הוא הראיה לנבואת משה שהיא אמת שאין בה שום דופי | כמ"ש הרמב"ם שם מדכתיב הנה אנכי בא אליך בעב הענו בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם כו'. | דלכאורה קשיא טובא, דהא גם בשאר נביאים האמינו ע"י אותות ומופתים לבד אע"פ שלא ראו להם שישגו בעצמם ג"כ מהות האלקות. | מיהו הרמב"ם תירץ זה ספ"ז באמרו ז"ל, ואפשר שיעשה אות ומופת, ואינו נביא, וזה האות שלו דברים בגו, ואעפ"כ מצוה לשמוע לו כו', כמו שנצטוינו לחתוך את הדין על פי שני עדים כשרים כו' ע"ש, והציוי ע"ז היגיענו ע"י מרע"ה. | וא"כ, לפ"ז, א"ש דנבואת משה לא היתה אפשר שנאמין בה ע"י לבד, כיון שאפשר שעשה כו' ומי מעיד לנו שנביא הוא, משא"כ עכשיו בשאר הנביאים צ"י מרע"ה מעיד לנו ע"ש. | מיהו זה דוחק דהא אשכחן בקרא דכמה אותות יש שא"א שיהיו נעשים אלא לנביא אמת שהשי"ת הוא עושה לו המופת וכמ"ש החרטומים לפרעה במכת כינים אצבע אלקים היא וכה"ג גרסינן בגמ' סנהדרין ס"פ הנחנקין ד"צ ע"א ח"ו שהקב"ה מעמיד חמה לעוברי רצונו כו'. הנה מבואר שנס דהעמדת חמה באמצע רקיע א"א שיהיה נעשה בלט ובכישוף וא"כ יכולה הנבואה להתקיים ע"י אותות אלו. | אלא, עיקר ההפרש ביניהם הוא כמ"ש ל"ס' א', ההפרש בין ידיעת המציאות להשגת המהות, שהמאמין בנביא ע"י אותות ומופתים, עם היות המופת אמיתי שא"א שיהיה נעשה אלא ע"י השי"ת, מ"מ הנה אין ענין אמונה זו רק ידיעת המציאות שיודע ע"י מציאות השי"ת הכבע"ג ובב"ת שהוא הכל יכול לעשות אות ומופת זה, וכיון שנעשה זה ע"י נביא זה ה"ז ידיעה ברורה שהשי"ת עשה אות זה בגילוי שישמענו לו בדבריו כמ"ש אליו תשמעון כו', משא"כ ע"י מעמד הר סיני, היה להם ראייה והשגת המהות האלקות, ואיך שמגיע מהשי"ת הנבואה למשה, | והוא עדיפא טובא מהשגת המציאות כידוע דמה"ט אין דומה שמיעה לראיה, שהראיה מקרבת הדבר להנפש יותר מהשמיעה לפי שהראיה הוא השגת המהות ממש, משא"כ בשמיעה שהוא ידיעת והכרת המציאות. | לכן ע"י מעמד ה"ס נתקרב יותר אמונת השי"ת בעצמות ופנימית נפשותם וזהו וגם כך יאמינו לעולם.

ו מיהו אע"פ דהשגת המהות עדיפא מידיעת המציאות, היינו משום שמקרבת הענין יותר למהות הנפש. | אבל מ"מ, גם ע"י ידיעת המציאות מתברר הענין שהוא נמצא, וזה"ע כל האותות ומופתים, שבהם וע"י מתברר אמת מציאות השי"ת (אע"פ שיוכל להתברר גם בלי מופת כדכתיב מבשרי אחזה אלוה וכדלקמן א"י"ה) והשגחתו בתחתונים ומציאת הנבואה, וכמ"ש הרמב"ן בספר המצות בל"ת שמנה הוא ס"י א', וז"ל יציאת מצרים שנעשה באותות מחודשים משנים התולדות מורים על אלוה קדמון חפץ ויכול ומחדש. שענין יציאת מצרים לידועו משתק כל כופר בחדוש ומקיים האמונה בידיעת האלוה והשגחתו ויכלתו בפרטים ובכללים כולם עכ"ל, | וכ"כ בטור או"ח ס"י רע"א דמה"ט אנו אומרים וזכר ליצי"מ בקידוש של שבת שהשבת מורה ג"כ על החדוש ע"ש. | ובאור הענין הוא, דהנה נתבאר אצלנו במ"א שיש ב' בחי', בחי' השתלשלות מעילה לעילה ובחי' המשכה שלא כסדר השתלשלות, | וענין ההשתל' מעילה לעילה הנה העלול הוא מעין העילה ויש לו ערך לעילתו, כמו עד"מ ודוגמא שהשגתו הוא חלק עשירית מהשגת העילה או עשירית מיני עשירית. וכה"ג

השתל' זו הוא בעולמות העליונים כי מפני אריה שבמרכבה העליונה מקבלים שאר מלאכים העלולים ממנו מעילה לעילה, עד שברבות ההשתלשלות ורבות הירידה מעילה לעילה, נמשך מזה המשכה מצומצמת כ"כ עד שנמשך משם גם חיות הנפש האריה הגשמי, וכן מפני שור שבמרכבה לנפש השור הגשמי. ובחי' השתלשלות זו הוא מה שהשי"ת מוריד וממשיך ומשפיע חיות לנמצאים מעילה לעילה. אך כ"ז הוא להיות התהוות, נמצאים רוחניים העלולים משרשן ומקורן שכבר נבראו והן פני אריה ופני שור כו'. אבל להיות התהוות הגשמית מהרוחיות, א"א בשום פנים להתהוות ע"י עו"ע שאפילו אלף אלפים ורבוה רבבות צמצומים ומיני השתלשלות וירידת החיות מעילה לעילה לא יועילו להיות התהוות גוף השור עד"מ מפני שור הנ"ל או התהוות גשם עב כעפר. כי התהוות הגשמי מרוחני הוא כמו התהוות מלא דבר אל דבר באין שום חילוק ממש, כיון שאין ערוך כלל מהות הגשמי לרוחני שיתכן לומר שהתהוות הוא מדבר אל דבר אלא מלא דבר ממש, לפיכך א"א להיות התהוות זו כ"א ע"י כח הא"ס ב"ה עצמו הבבע"ג ובב"ת שהוא הכל יכול להוות דבר מאין ואפס ממש. וכמו שהאריך בזה כאזמור"ר נ"ע באגה"ק המתחיל איהו וחיהי כו' ע"ש.

ז' וכיון שכן גם האות והנס המשנה התולדה הגשמי כמו הניסים דיצ"מ וקיי"ס השליו והמו והבאר וענני כבוד וכה"ג שכולם הם התפעלות ענין גשמי שלא כפי הטבע, הרי בהכרח, שיהו ע"י כח הא"ס ב"ה הבבע"ג ובב"ת שהוא לבדו יכול לברוא יש מאין, לכך יוכל להפכו כרצונו, מה שאין כן בכח שום מלאך ושרף חי, שהרי מהות הגשמי אינו מעריך הרוחני, ואין להמלאך מצד עצמו שום כח לפעול בעיני גשמים כנ"ל, אלא ע"י רצון הא"ס ב"ה הבבע"ג ובב"ת יכול לברוא יש מאין ולז"פכם ולהטותם לכל אשר יחפוץ, ואזי גם המלאך יוכל לעשות דבר גשמי בשליחותו של מקום ב"ה דוקא, והוא ית' העושה זאת, דהיינו רצון הבבע"ג לא המלאך בלבד, וכמ"ש כל אשר חפץ עשה כו' כמ"ש במ"א. והנה כשיתבונן המשכיל בריבוי הניסים והנפלאות שעשה עמנו אלקינו ביצ"מ ונס המן התמיד ארבעים שנה הנה בכל יום מארבעים שנה הנ"ל הראה לנו בגילוי רב הארתו ית' הבבע"ג שזולתו א"א ירידה והתהוות זו כנ"ל, וכן בשארי ניסים כמו שבא בספרי הנביאים אח"כ. ולזאת יקבע בלבנו ויצויר כאלו הוא רואה ממש גדולתו ית' הבבע"ג וכמ"ש שויתי ה' לנגדי תמיד. וירא יפחד ממנו ויבוש ממנו בהיותו ית' מבין ומביט ומאזין לכל מושבותיו ודיבוריו ומעשיו וכל צעדיו יספור כו'. וגם יתאוה ויכסוף כוסף רב לידע את גדולתו ית' מד שאפשר לידע, וכ"כ בשערי התשובה לרבינו יונה שמעלת התבונן בגדולתו ית' וזכרון חסדיו ית' נמסרו לנו במ"ע.

ח' וכן מאשר בכל דור ודור גם אחר הנביאים השי"ת מראה אותות ומופתים בישראל כמו מתנאים ואמוראים כמבואר בגמ' ומדרשות, וגם אחריהם כידוע מהרוקח ור"י חסיד וסייעתם שהיו אנשי מופת מאד, וגם אח"כ מהאריז"ל שעליו אמרו פלאי פלאות מופתים שהיה השי"ת מראה על ידו, וכן בדורו היה הרב ב"י ז"ל שהיה לו מלאך מגיד השלוח לו, ואחריהם בדור שלפנינו הבעש"ט ז"ל אשר כמוהו לא היה מימות הראשונים פלאי פלאות ניסים היוצאים מהטבע היו נראים על ידו כאשר שמעתי מאזמור"ר נ"ע שהוא ותלמידו הה"מ נ"ע היו רואים מסוף העולם ועד סופו ממש בעין ראה והיו אומרים מה שהיו רואים כאשר היה נראה בעליל לתלמידיהם, והיינו ע"י שהיה גלוי לפניהם אור שנברא ביום ראשון שהשי"ת גזר בתורה. הנה כל אלה המופתים האמיתים מגלים גילוי א"ס ב"ה הבבע"ג, גם מזקיני נ"ע שמענו עתידות קולע אל השערה.